

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2018 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ОДФС02. “ПСИХОЛОГІЯ”

Спеціальність 012 дошкільна освіта

I-й освітній рівень (бакалаврський)

II семестр

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № 0148/18	
(підпис) Жильцов	(прізвище, ініціали)
« » 2018 р.	

Київ 2018

УДК 159.922.7 (075.8)
ББК 88.8

Психологія: роб. навч. прог. [для студентів напряму підготовки 6.010101 "Дошкільна освіта"] / уклад. В.І. Метелюк, А.А. Пасічник – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018.

Розробники:

Метелюк Валентина Іванівна, викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Пасічник Анна Анатоліївна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки і психології

Протокол від 10 січня 2018 року № 5

Завідувач кафедри педагогіки та психології

 Іванюк Г.І.

Заступник директора з науково-методичної та
навчальної роботи

 Машовець М.А.

1. Опис навчальної дисципліни (модулю)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 1	Галузь знань <i>0101 Педагогічна освіта</i>		
	Напрямок підготовки <i>6.010101 Дошкільна освіта</i>		
Модуль – 1	Спеціальність (професійне спрямування): вихователь дошкільного навчального закладу	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	
Загальна кількість годин –30 год.		Семестр	
		2-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>«бакалавр»</i>	8 год.	
		Семінарські практичні	
		8 год.	2 год
		Індивідуальна робота	
		-	
		Самостійна робота	
		10 год.	
		Модульний контроль	
2 год.			
		Вид контролю: ПМК	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Модуль «Етнопсихологія» є складовою частиною навчальної дисципліни «Психологія»

Мета модуля: формування компетенцій студентів щодо в питаннях становлення науки, соціально-психологічних механізмів розвитку етнічних спільнот, закономірностей їх функціонування, процеси та явища в системі етносів, націй і міжетнічної взаємодії.

Завдання дисципліни

- аналіз наукових підходів до осмислення методологічних засад науки, її значення, завдань, сучасне озвучення фундаментальних понять та етнопсихологічних феноменів;

- пізнання особливостей етнічної культури інших народів, формування інтересу, поваги до неї, уміння орієнтуватися в іноетнічному середовищі;
- вивчення умов формування психології українців, їх світогляду, вірувань, ментальності, національного характеру розвиток національної самосвідомості, патріотизму, духовності;
- становлення метазнань етнопсихологічного змісту майбутніх педагогів на основі матеріалів суміжних дисциплін – загальної і соціальної психології, психології особистості, народознавства, історії України та мистецтвознавства;
- формування базових компетенцій та готовності студентів до реалізації завдань патріотичного (національного) і полікультурного виховання дітей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати і вміти:**

- працювати з науковою літературою, відбирати суттєвий зміст публікацій, осмислювати, аналізувати, порівнювати інформацію теоретичного характеру, відстежувати тенденції, позиції авторів, використовуючи різні форми її відображення,
- знати закони функціонування етнічних спільнот, розуміти етнопсихологічні аспекти соціальних процесів, що відбуваються у їх рамках, виявляти повагу до народів, що населяють Землю,
- аналізувати суть етнічної ситуації розвитку дитини, виокремлювати умови і передумови, роль власної активності дитини в процесах виникнення складних психологічних утворень етнопсихологічного характеру (знань, умінь, навичок, звичок, установок, диспозицій тощо), прогнозувати можливості їх розвитку і наслідки.
- здійснювати елементарні форми психологічної допомоги в процесах адаптації і становленні поведінки дошкільників, що походять з інших етнічних культур.
- орієнтуватись в історії становлення протоукраїнських територій, мови, національного характеру і ментальності, ідеї української державності.

3.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЕТНОПСИХОЛОГІЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Теоретичні основи і практичні аспекти етнопсихології.

1. Зближення націй і відродження етнічної самобутності - парадокс сучасності.

Етнопсихологія як міждисциплінарна галузь знань. Психологічні контури культур. Вплив історичного контексту, геополітичних, економічних факторів, релігії, на процеси розвитку етносів і культурні традиції народів. Порівняльно-культурний підхід у вивченні проблем функціонування етносів. Полікультурна компетентність – складова професійної діяльності педагога.

Розвиток культур світу: самобутність і взаємодія. Глобалізація, міграція, асиміляція, акультурація, адаптація, ресоціалізація, об'єднання етнічних спільнот як прояв тенденції до зближення. Роль сучасних засобів зв'язку, світової літератури, кіно та інших видів мистецтва в процесах взаємопроникнення та збереження культур.

2. Особистість: феноменологія етнічного буття.

Механізми функціонування та прояви етнопсихологічних феноменів. Особистість в західних та східних культурах. Типи культур за М.Мід. Конфігурації культур за Р. Бенедикт. Поняття “етнічна”, “базова”, “модальна”, “ідеальна”, “маргінальна” особистість (проблеми і еволюція). Національний характер і ментальність: поняття (сучасні пояснення їх походження), функції. Менталітет як світосприймання і ставлення до світу. Прояв менталітету в звичаях, традиціях різних народів. Національні ідеї. Цінності, святині, обереги, талісмани, символи і т.д. Культурні стандарти і естетичні оцінки.

Етнічні стереотипи. Ауто-, і гетеростереотипи. Викривлення національних стереотипів. Етноцентризм, етнопсихози, їх ознаки,. Етнічні конфлікти, причини виникнення, фази розвитку, врегулювання та попередження конфліктів.

3. Дитинство в координатах культури.

Вплив культури на вирішення гендерних проблем, сімейно-шлюбні відносини, розвиток і виховання дітей.

Етнографія і етнопсихологія дитинства. Соціалізація, інкультурація, культурна трансмісія в контексті культури та їх дослідження. Перехід дитини в світ дорослих (ініціації). Регулятори соціалізації та їх культурна специфіка.

4. Закономірності етнічної соціалізації.

Дитинство як подарунок цивілізації. Етнічна соціалізація дитини (етнізація), її суть. Психологічні механізми засвоєння соціально-культурної поведінки: наслідування, ідентифікація тощо. Роль значимих людей та соціо-культурного оточення в процесах етнізації. Етапи етнізації за Ж.Піаже. Внесок українських вчених у вивчення проблеми етнічної соціалізації..

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	у тому числі				
л		сем	практ	с.р.	мкр	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи і практичні аспекти етнопсихології.						
Тема 1 Зближення націй і відродження етнічної самобутності - парадокс сучасності.	6	2	2		2	
Тема 2. Особистість: феноменологія етнічного буття.	6	2	2		2	
Тема 3. Дитинство в координатах культури.	7	2	2		3	
Тема 4. Закономірності етнічної соціалізації.	11	2	2	2	3	2
Разом за змістовим модулем	30	8	8	2	10	2

5. Теми семінарських і практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Етнос як предмет етнопсихології	2 Семінар
2.	Особливості національного характеру і ментальності окремих народів..	2 Семінар
3.	Соціалізація, інкультурація, культуна трансмісія в контексті культур світу.	2 Семінар
4.	Виникнення і розвиток українського етносу та проблеми етнізації.	2 Практичне заняття
5.	Етнографія дитинства.	2 Семінар

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Тема 1 Зближення націй і відродження етнічної самобутності - парадокс сучасності. 1.Створити бібліографію монографій, підручників, посібників, виданих в Україні за роки незалежності. 2.Провести опитування 5 осіб різного віку (опитувальник додається) з метою встановлення ставлення українців до представників інших культур.	2	5
2	Тема 2. Особистість: феноменологія етнічного буття. 1.Вивчити коло проблем етнічних маргіналів у Києві і розробити рекомендації щодо адаптації 2. Підібрати ілюстрації (художня література та інші види мистецтва) ментальності і національного характеру різних народів та прокоментувати їх. (Близько 5-ти)	2	5
3	Тема 3. Дитинство в координатах культури. 1. Розробити порівняльну таблицю особливостей розвитку дитини в оточенні конкретних (3-4)	3	5

	культур.		
4	Тема 4. Закономірності етнічної соціалізації. 1.Зробити аналіз становлення Вас, як особистості «Події, що виявились найбільш значущими в моїй етнізації», 2.Описати своє бачення проблеми: «Етнізація і полікультурний розвиток». «Роль мови в етнічній соціалізації» (на вибір студента).	3	5
	Разом	10	20

7. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція), семінари, пояснення, розповідь, бесіда, дискусія.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація текстів, схем, діаграм, відеофрагментів за допомогою мультимедійної дошки.
- *Практичні:* моделювання ситуацій, вирішення проблемних завдань.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів, нескладних досліджень.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; пізнавальні ігри; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

8. Методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					Макс балів	Екз.	Сума
Форми роботи	Змістовий модуль 1 104бали						
Лекції	T1	T2	T3	T4	4		
	1	1	1	1			
Семінарські заняття	11	11	11	11	11	55	
Самостійна робота	5	5	5	5	5	20	
МКР	25					25	
						-	-
ВСЬОГО – 104					K = 1.0	104	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету	За національною шкалою
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90 – 100 балів	відмінно
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82 – 89 балів	добре
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75 – 81 балів	

D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69 – 74 балів	задовільно
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60 – 68 балів	
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	35 – 59 балів	незадовільно
F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1– 34 балів	

10. Методичне забезпечення

- опорні конспекти лекцій;
- мультимедійні презентації;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для модульного оцінювання навчальних досягнень студентів.

11. Рекомендована література

Основна:

1. Баронин А.С. Этническая психология / Баронин А.С. – К.: Либідь, 2000. – 320с.
2. Боронаев А.О. Основы этнической психологии / Боронаев А.О. – СПб.: Питер, 1991. - 236с.
3. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія / Львовичкіна А.М. – К.: Либідь, 1992. – 128 с.
4. СтефаненкоТ.Г.Етнопсихологія / СтефаненкоТ.Г. – М.: Аспент-Пресс, 2007. – 368 с.
5. Стефаненко Т.Г. Етнопсихологія. Практикум / СтефаненкоТ.Г. – М.: Аспент-Пресс, 2006. – 208с.
6. Этническая психология (хрестоматия) под ред. Егоровой А.И. – СПб., 1993. – 320 с.

Допоміжна

1. Бромлей Ю. В. Очерки теории этноса / Бромлей Ю. В. . – М.: 1984. – 89с.
2. Гнатенко П.І. Український національний характер / Гнатенко П.І. – К.: «ДОК-К», 1994. - 78 с.
3. Грушевський М. Як жив український народ / Грушевський М. – К.: Веселка, 1991. – 86 с.
4. Метелюк В.І. Полікультурний розвиток особистості / В.І.Метелюк // Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць інституту психології ім.Г.С.Костюка НАПН України. - 2012. - Вип. IV (8). - С. 187-198.
5. Пірен М. Основи етнопсихології / Пірен М. – К.: Либідь, 1996. – 342с.
6. Шкляр Л.Е. Этнос. Культура. Личность / Шкляр Л.Е. – К.: Либідь, 1992. – 179 с.
7. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології / Янів В. – Мюнхен: Український Вільний Університет, 1993 . – 217 с.

Інтернет ресурси:

1. info@westudents.jm.ua - Савицька О.В.Етнопсихологія
2. Метелюк, Валентина Іванівна (2013) *Національний характер: консерватизм і зміни* Вісник психології і педагогіки (13).
3. Метелюк, Валентина Іванівна (2012) *Поликультурное развитие личности* Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць інституту психології ім.Г.С.Костюка НАПН України Психологія розвитку дошкільника, IV (8). С. 187-198. ISSN 2072-4772

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ЕТНОПСИХОЛОГІЯ ”

Разом: 30 год., лекції – 8 год., семінарські заняття – 10 год., самостійна робота –10год., МКР – 2 год.

Модул і	Змістовний модуль І.			
Назва модуля	Теоретичні основи і практичні аспекти етнопси			
К-сть балів	104			
Лекції	1	2	3	
Теми лекцій	Зближення націй і відродження самобутності – парадокс сучасності. (1 б.)	Особистість: феноменологія етнічного буття (1 б.)	Дитинство в координатах культури. (1 б.)	
Теми семінарських занять	Етнос як предмет психології (11 б.)	Особливості національного характеру окремих народів (11 б.)	Соціалізація, інкультурація, культурна трансмісія в контексті культури (11 б.).	Е р ук етнос ені
МКР	25 балів			
Самостій на робота	5 б.	5 б.	5 б.	